

ISHØJ HÅBER PÅ AT VOKSE UD AF KLEMMEN

Den socioøkonomisk udfordrede kommune Ishøj på den københavnske vestegn kommer til at befinde sig i det, man kalder det dobbelte demografires. Babyboom og flere ældre betyder, at der skal bygges både daginstitutioner og plejehjemspladser. De håber, at de kan vækste sig ud af problemet, men jokeren er et nyt udligningssystem og en mulig sundhedsreform.

tekst THOMAS KOKHOLM /// foto JAKOB CARLSEN

“ Vi bygger en stor ny daginstitution næste år til 200 børn. Hvis vores prognose holder, så skal vi bygge en institution mere om 2-4 år.

Lisbeth Lentz, velfærds- og undervisningsdirektør

Borgmester Ole Bjørstorp og velfærds- og undervisningsdirektør Lisbet Lentz ser ind i en fremtid med flere børn i kommunen

71,1%

FLERE OVER 80 ÅR

Så meget stiger andelen af ældre over 80 år frem mod 2025.

Ishøj Kommune oplever i disse år noget, de ikke har oplevet i årtier, nemlig en betydelig befolkningstilvækst. Antallet af borgere er vokset med 8,3 procent årligt siden 2012, så der nu er 23.000 Ishøjborgere. Og kommunen regner med at væksten fortsætter med nogle tusinder frem mod 2025.

– Vi oplever en befolkningstilvækst, som vi ikke har oplevet i 30 år. Hvis det vækstboom, der er i hovedstadsområdet holder, så kommer vi måske helt op på 26.000 indbyggere, siger borgmester Ole Bjørstorp (S). Borgmesteren og velfærds- og un-

dervisningsdirektør Lisbet Lentz fortæller, mens de udpeger vækstområderne på et kort over kommunen. De har en masterplan. For eksempel er et gammelt industriområde ved Gammel Køge Landevej, tæt på den attraktive Køge Bugt Strandpark, ved at blive tømt og transformeres til et boligområde.

– Der er planlagt omkring 800 nye boliger i kommunen. Hvis det hele bliver bygget, og folk vil købe dem, så kommer der mange nye skatteborgere. Men der kommer jo også udgifter, siger Ole Bjørstorp.

Fremtid med babyboom

De udgifter, borgmesteren og velfærds- og undervisningsdirektøren taler om, knytter sig blandt andet til et decideret babyboom.

– Vi bygger en stor ny daginstitution næste år til 200 børn. Hvis vores prognose holder, så skal vi bygge en institution mere om 2-4 år, siger Lisbet Lentz.

Flere børn og borgere er en udfordring, men det er sjovere at være en kommune i vækst end det modsatte.

KL's ugebrev Momentum satte for nylig fokus på det babyboom, der rammer Danmark frem mod 2025. Antallet af 0-5-årige stiger fra 361.271 til 414.184. En stigning på 52.913. Momentum-analysen er lavet på baggrund af Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning. Her udpeges Ishøj som en af ti kommuner, hvor man kan forvente en stigning på mere end 20 procent i antallet af 0-5-årige.

Ifølge Ishøj Kommunes egen prognose regner man med en stigning på

17,5%

FLERE SMÅBØRN

Så stor en stigning forventer man i antallet af børn i daginstitutionsalderen 0-5 år frem mod 2025 ifølge Ishøj Kommunes egen fremskrivning.

17,2 procent i antallet af børn i daginstitutionsalderen.

– Vi har gjort noget vi ikke har gjort før, nemlig lavet en alternativ daginstitutionprognose. Den almindelige prognose bygger på de boliger, der allerede er bygget. Nu har vi lavet en prognose, der siger, hvis vi bygger boliger her og der, hvad sker der så?, forklarer Lisbet Lentz.

En tilpasning til udviklingen kommer til at kræve meget af den kommunale planlægning og økonomi. Men det er også en udfordring, som man i kommunens ledelse ser positivt på.

– Det giver også optimisme. I mange år har det hele været lidt for nedadgående. Det er da superspændende at være en vækstkommune. Det er supervigtigt at have øje for at tilpasse os befolkningsudviklingen. Samtidig skal vi være påpasselige med, at vi ikke forbygger os. Det er den balance, vi skal finde, siger Lisbet Lentz.

På længere sigt får det stigende børnetal også betydning for indretningen af kommunernes skoler. Men her bliver der ikke tale om at bygge nyt. Den forventede stigning i antallet af elever betyder imidlertid ikke, at man behøver bygge nyt.

– Vi nedlægger ikke skoler, som mange andre kommuner gjorde. Det skal vi være glade for i dag. Elevertallet faldt. Nu stiger det igen. Vi har så heldigvis udvidelsesmuligheder i de eksisterende skolebygninger, siger Ole Bjørstorp.

Dobbelt demografipres

Samtidig med at børnetallet stiger, så ser Ishøj Kommune også ind i en fremtid, hvor der sker en betydelig vækst i den anden ende af aldersspektret. Her har det især betydning, at den plejkrævende del af befolkningen, det vil sige gruppen over 80 år vokser med 71 procent frem mod 2025. Det svarer til 409 personer i prognoseperioden.

Ishøj Kommune står ikke alene med udfordringen med vækst i to udgiftskrævende befolkningsgrupper. Ifølge kommunalforsker Kurt Houlberg er landets kommuner i øjeblikket på vej ind i fase, hvor de står overfor et udgiftspres som følge af det dobbelte

demografipres. Effektiviseringer, innovation og kreative løsninger er vigtige, men løser ikke problemet. Det kræver flere penge udefra, hvis kommunerne ikke skal skære dybt i velfærden på andre områder, mener forskeren.

– Som kommunernes økonomi er skruet sammen med økonomiaftaler og tilskuds- og udligningssystemet, så er der ikke indbygget nogen automatiske korrektioner for demografi. Det er grundlæggende et forhandlings spørgsmål mellem regering og KL, siger Kurt Houlberg til KL's nyhedsbrev Momentum.

Nyt sundhedshus

Også i Ishøj er der brug for flere penge til de stigende udgifter, forklarer Ishøjs borgmester, Ole Bjørstorp – Vi skal have lavet flere plejehjemspladser i de eksisterende plejehjem. Samtidig er vi i gang med at indrette et nyt sundhedscenter, der indeholder akutpladser, der kan bruges til dem, der kommer hjem fra hospitalet. Det bliver et slags minihospital, siger Ole Bjørstorp.

Sundhedscenteret skal indrettes i den centrale del af Ishøj i bygninger, der har huset erhvervsuddannelser. Udover akutpladser skal sundhedscenteret også rumme genoptræningen og de dertilhørende behandlere. Hjælpemiddelcentralen skal også være her og forhåbentlig praktiserende læger.

– Der skal ikke bygges nyt. Bygningen er god solid mursten, men der skal selvfølgelig renoveres og ombygges. Tagkonstruktionen og rum skal ændres. Vi afsætter 28 millioner kroner til formålet i år. Der kommer mere i årene frem i takt med, at mere flytter ind, forklarer Ole Bjørstorp.

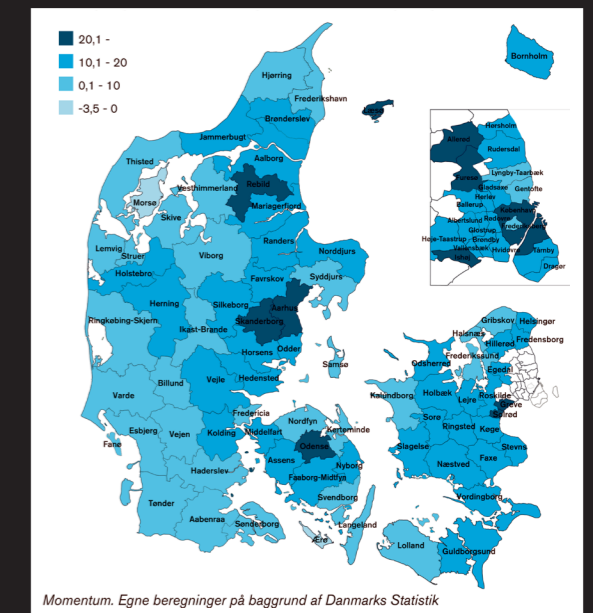
Ved at flytte funktioner ind i det nye sundhedscenter får man også skabt plads til flere almindelige plejehjemspladser på de eksisterende plejehjem.

Vil lokke læger til

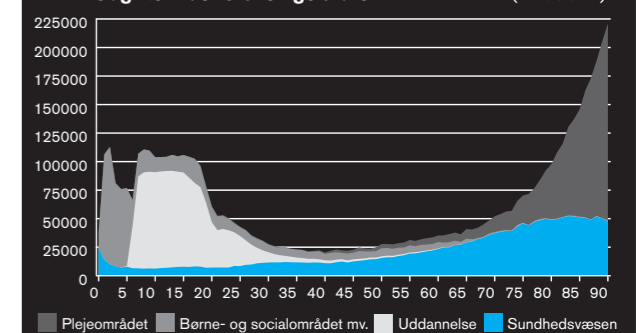
Med det nye sundhedscenter håber Ishøj Kommune på at kunne lokke flere praktiserende læger til. Lægemangel er nemlig ikke noget, der kun

DEMOGRAFI I DANMARK

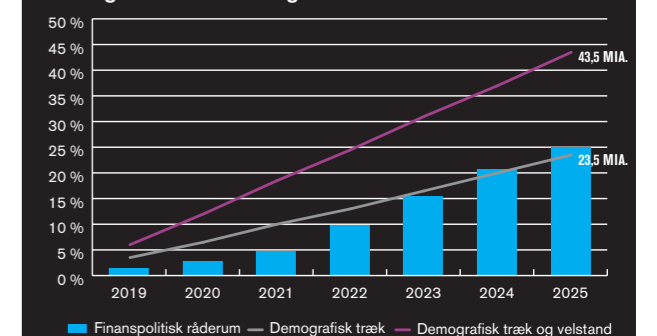
Procentvis stigning i antallet af 0-5 årige fra 2018

Udgifter i de forskellige aldre (I 1.000 kr.)

Der er langt fra råderum nok til at håndtere befolknings- og velstandsudviklingen

KILDE STATISTIKBANKEN, DANMARKS STATISTIK OG KL'S ANALYSEENHED.

hører udkanten til. Ishøj har haft så stor mangel på praktiserende læger, at op mod 8.000 – altså mere end en tredjedel af Ishøjborgere – har haft læge udenfor kommunegrænsen. – Læger i dag vil ind i fællesskaber. De vil ikke sidde i en nedslidt lejlighed i et boligselskab, som man gjorde førhen. Det vil de unge læger ikke i dag, siger Ole Bjørstorp. Sundhedscenteret kan være med til at ændre på den situation. Ifølge velfærds- og undervisningsdirektør Lisbet Lentz har kommunen lige nu samtaler med tre læger, der er interesserede. I dag vil praktiserende læger have fællesskaber med adgang til fællesfaciliteter – laboratorie, sygeplejersker, behandlere og så videre.

Det er ifølge Lisbet Lentz væsentligt, hvis kommunen skal lykkes med det stigende antal sundhedsopgaver. – Sundhedssamarbejdet er i dag skruet sådan sammen, at almen praktiserende læger, hospitalet og

kommunen skal fungere og samarbejde. Når vores borgere har læger spredt ud i Greve, Solrød, Roskilde og Havdrup, så er det meget vanskeligt. Det er ikke særligt interessant for dem at samarbejde med Ishøj, når de har tre patienter herfra. Samarbejdsaspektet bliver endnu mere interessant, hvis regeringens sundhedsreform gennemføres, og der bliver endnu flere opgaver i den nære sundhed, siger Lisbet Lentz og tilføjer: – Da man lavede strukturen med supersygehusene, tror jeg ikke, at nogen forestillede sig, at man ville få den situation, at hver kommune ville lave et lille minisygehus, som vi reelt gør med vores sundhedscenter.

Banker hovedet mod loftet

Hele denne omstilling til den demografiske udvikling koster selvfølgelig. Ishøj Kommune bruger i disse år alt, hvad de må, indenfor de rammer, anlægsloftet sætter for den kommunale økonomi og lidt til.

“ Vi har dårlig sundhed og demografien presser os. Derfor sætter vi kraftigt ind med forebyggelse, og det er noget der koster penge.

Ole Bjørstorp (S), borgmester i Ishøj

En dag skal børnehaverne også i skole, men der er plads til udbygning i de eksisterende skoler.

– Forhåbentligt påvirker anlægsloftet os ikke for meget. Vi har et stort investeringsbehov de kommende år. Vi har et stort anlægsbudget, og vi går lige til grænsen og måske lidt over. Vi bruger omkring 77 millioner kroner i år. I det store kommunale hav med alle milliarderne er det nok ikke noget, man lægger så meget mærke til. Vi må bygge for mellem

74-77 millioner kroner om året. Vi kommer til at udnytte den ramme fuldt ud og lidt til over de kommende fire til fem år, siger Ole Bjørstorp. Finansieringen går det umiddelbart fint med. Ikke mindst fordi Ishøj Kommune har kunnet sælge jord i området mellem motorvejen og den nye jernbanestrækning til Ringsted. Her er man godt i gang med at udvikle et nyt erhvervsområde. – Vi var låst i tredive år af Femfingerplanen. Det var en transportkorridor i det grønne område og jorden var båndlagt. Da staten så vedtog sin højhastighedsbane, gik vi i dialog med daværende erhvervsminister Troels Lund Poulsen og fik lov til at udvikle i området. Det var genialt. Vi skal generere indtægter, og det ser ud til at gå meget godt. Der er rift om grundene, der ligger tæt på motorvejen. Der er masser af transport- og logistik virksomheder, der gerne vil ligge der, forklarer Ole Bjørstorp. Rokeringerne i forbindelse med etableringen af sundhedscenteret giver også muligheder for indtægter. – Mange af de funktioner, vi putter ind i sundhedscenteret, skal vi have finansieret. Nu flytter hjælpemiddelcentralen for eksempel hertil. Den grund og hal, vi flytter fra, sælger vi så. Den metode bruger vi andre steder, siger Lisbet Lentz.

Sløj profil koster

En ting er anlæg, men den demografiske udvikling betyder også flere udgifter til den daglige velfærd. – Det er klart, at hele det her nye setup også betyder øgede udgifter på service, siger borgmesteren. Med til billedet af Ishøj Kommunes udfordringer hører også, at befolkningen har en relativ dårlig sundhedsprofil. Andelen af kronikere med livsstilssygdomme som diabetes og KOL er højere end landsgennemsnittet. – Den nye afregning med kommunal medfinansiering til sygehuse betyder, at de 0-2-årige bliver dyrere og de ældre over 80 år, siger Lisbet Lentz. Borgmesteren supplerer. – Vi får store ekstraregninger på sundhed hvert år på medfinansierin-

gen på grund af vores demografiske sammensætning, siger Ole Bjørstorp. Den sløje sundhedsprofil betyder også, at kommunen imødeser resultatet af regeringens udspil til en sundhedsreform med en hvis nervøs spænding.

– Hvis regionerne bliver nedlagt, og kommunerne får en del af forpligtelserne, og at de penge, der har været i regionerne, bliver delt ud til kommunerne efter den almindelige procent, der bruges, når vi får bloktilskud, så bliver det dårligt for os. Så får vi ikke nok, fordi vores sundhedsprofil er rigtig dårlig. En sådan model vil vende den tunge ende nedad, siger Lisbet Lentz.

Groft sagt kan Ishøj Kommune forvente, at deres ældre bliver dyrere end landsgennemsnittet. Den sløje sundhedsprofil betyder også ekstraudgifter til forebyggelsesindsatser. – Vi har dårlig sundhed og demografien presser os. Derfor sætter vi kraftigt ind med forebyggelse, og det er noget, der koster penge, siger Ole Bjørstorp.

Borgmesteren nævner som eksempel, at Ishøj til sommer skal være en røgfri kommune. Velfærds- og undervisningsdirektøren kommer med andre eksempler. – Vi betaler for at sende de svageste borgere til tandlægen. Det viser sig jo, at luftvejssygdomme også hænger sammen med dårlig mundhygiejne. Der har vi nogle projekter, der forsøger at gøre noget ved det, siger Lisbeth Lentz.

Hvilken udligning

– Vi må se i øjnene, at vi skal sætte meget i gang i Ishøj, som bliver meget kostbart. Sundhed er et af prioritetsområderne. Beskæftigelse er et andet, for den er også dårlig, siger Ole Bjørstorp. Ishøjborgeren er dyre i alle aldre. – Det er dyre borgere hele vejen igennem. De er også dyre på skoleområdet, fordi de kommer med så ringe færdigheder. Vi træner sproglige færdigheder i daginstitutionerne, siger Lisbeth Lentz. Og så kommer man uvægerligt til at tale om den kommunale udligning. – Selvfølgelig får vi også penge til det

ISHØJ FORANDRER SIG

Ishøj er kendt for at være en kommune, der er udfordret på det, man i kommunaløkonomi kalder socioøkonomiske faktorer. Befolkningssammensætningen er karakteriseret ved, at omkring 40 procent af indbyggerne er indvandrere fra ikke vestlige lande eller efterkommere af indvandrere. Kommunen ligger lavt på en række områder som beskæftigelse, uddannelse og indtægt. Det har betydning for kommunens økonomi og den service, man skal levere. Men også her er der ændringer.

– Den udvikling, vi er inde i nu, betyder også, at vores socioøkonomiske indeks ændrer sig. Skatteydelsen per borger går op. Ikke med rekordfart, men langsomt. Vi har anvisningsret til alle lejeboligene i kommunen. Man kan kun komme ind, hvis man er i arbejde eller under uddannelse. Vi stiller lidt hårde krav, siger velfærds- og undervisningsdirektør i Ishøj, Lisbeth Lentz.

Der er tale om en langsom social opstigning. Familierne med indvandrebaggrund køber parcelhuse i området, og de Almene Boligforeninger er ikke længere på ghettolisten. – Vi er heller ikke ghettoområde længere. Vi er ikke engang et belastet område mere. Det betyder selvfølgelig samtidig, at der er en del tilskud, vi går glip af. Satspuljemidlerne forsvinder. Men det er bedre at komme ud af det. Hvis man kan vækste sig ud af det, er det bedre, siger Ole Bjørstorp.

via udligningen. Nu skal den jo så laves om, men indtil videre får vi nogle penge til det her. Vi synes ikke vi får nok, men vi får noget. Men vi skal selv betale en markant del også fremover, siger borgmesteren. Han er glad for, at diskussionen om et nyt system blev manet i jorden indtil videre.

– Vi så på det med skræk. Vi var med til at få stoppet den sidste diskussion, som røg ind i et politisk dødvande på Christiansborg. Vi stod til at tabe over 50 millioner årligt, uanset hvilken af de modeller, der var på bordet, man havde valgt, siger Ole Bjørstorp.

Han påpeger, at kommunen skal være meget opmærksom på, at den ikke taber på en ny udligningsmodel. – Vi er meget sårbare på grund af befolkningssammensætningen. Vi har mange interesser at pleje. Det er lettere at være kommuner som Lyngby-Taarbæk, Gentofte eller Rudersdal. De brokker sig, fordi de skal aflevere penge. De har så også ret mange, og de har til gengæld ikke så mange opgaver, siger Ole Bjørstorp.

■ tkn@kl.dk

